

ANTECEDENTS: Els encapçalaments geogràfics que no representen punts d'accés potencials de la catalogació descriptiva, inclosos els encapçalaments relatius als accidents geogràfics, regions, parcs, etc., s'estableixen generalment en el fitxer d'autoritats de matèria, és a dir, passen a formar part de la Llista d'encapçalaments de matèria en català (LEMAC). Les normes emprades en la catalogació de matèries per a la formulació d'aquests noms són bàsicament les mateixes que s'empren per a l'establiment dels encapçalaments geogràfics jurisdiccionals, és a dir, les **Regles angloamericanes de catalogació** (AACR2)(i des de 2016, **RDA**). Els procediments descrits en aquesta concreció es refereixen només a la tria i a la forma dels qualificadors dels encapçalaments geogràfics. Per als procediments de formulació de la part substantiva d'aquest tipus d'encapçalaments, vegeu la concreció **FORMULACIÓ DELS ENCAPÇALAMENTS GEOGRÀFICS: CM-076**.

1. DISPOSICIONS GENERALS

a. Nivell de qualificació.

1) Regla general.

Qualifiqueu els encapçalaments de matèria que representen ens geogràfics pel nom del país o països en els quals són ubicats, excepte en els casos següents:

<u>País</u>	<u>Nivell de qualificació</u>
Austràlia	estat
Canadà	província
Espanya	comunitat autònoma*
Estats Units d'Amèrica	estat

Gran Bretanya país constituent

Malàisia estat

*Per als ens geogràfics del continent de l'Antàrtida o de les regions antàrtiques, empreu el qualificador (**Antàrtida**).*

**Ni al SHM, ni a les AACR2, ni a les RDA no figura Espanya entre els països que es qualifiquen per una divisió políticoadministrativa de primer ordre inferior al nivell de país. La decisió d'emprar les comunitats autònomes per a l'Estat espanyol es troba recollida en les Concrecions a RDA, 16.2.2.9.*

Per a les llistes de les divisions políticoadministratives d'aquestes sis excepcions, i la forma que adopta el qualificador, vegeu p. 9-13 d'aquesta concreció.

2) Ens geogràfics ubicats en les ciutats.

Qualifiqueu els jaciments arqueològics, parcs i jardins, carrers i carreteres, i altres estructures construïdes per la mà de l'home, pel nom de la ciutat o municipi; qualifiqueu els accidents geogràfics naturals, és a dir, els noms que pertanyen a la geografia física, pel nom de jurisdiccions més grans (vegeu sec. 2.c.).

3) Encapçalaments d'illes que no tenen caràcter jurisdiccional.

Vegeu ILLES: CM-079.

4) Ens geogràfics ubicats en illes.

Qualifiqueu pel nom de l'illa o de la jurisdicció més gran, tal com es descriu en la sec. 2.d.

5) Noms de ciutats desaparegudes.

Empreu el qualificador (***Ciutat antiga***) (vegeu CIUTATS ANTIGUES: CM-012).

6) Cursos d'aigua.

Vegeu CURSOS D'AIGUA: CM-078.

7) Accidents submarins.

Per regla general, no qualifiqueu els accidents submarins ubicats en aigües internacionals, per exemple, **Pacífic Oriental, Dorsal del** (Font: índex Atles universal) o **Aleutianes, Fossa de les** (Font: índex Atles universal). Si cal resoldre un conflicte o eliminar una ambigüitat, afegiu la massa d'aigua com a qualificador, per exemple, **Talús Continental Central (Golf de Mèxic)** (LCSH. Central Slope (Gulf of Mexico)); aquest encapçalament no s'ha trobat ni a la *GEC* ni a l'*Atles universal*). Qualifiqueu els accidents submarins ubicats en límits o aigües territorials pel nom de la jurisdicció adequada, per exemple, **Old Orchard Shoal (Nova York)** (Font: CNIS; Columbia gaz.) o **Great Bahama Bank (Bahames)** (Font: verso mapa, p. 306 D 4-5, Atles universal).

b. Nom més recent.

Com a qualificador geogràfic, només empreu la forma del nom més recent, és a dir, l'última forma del nom de la jurisdicció, per exemple **(Zimbabwe)** [*i no (Rhodèsia del Sud)*].

c. Forma del qualificador.

Qualifiqueu un encapçalament geogràfic col·locant el nom de la jurisdicció (o jurisdiccions) adequada/es entre parèntesis, després de la part substantiva de l'encapçalament. *Exemple:*

151 ## \$aHawaii Volcanoes National Park (Hawaii)

(Font: índex Atles universal)

Quan s'empren els noms de dues jurisdiccions, com a qualificador, tanqueu ambdós noms dins d'un mateix parèntesi, connectant-los per mitjà de la paraula **i**. *Exemple:*

151 ## \$aChesapeake Bay (Maryland i Virgínia)

(Font: índex Atles universal)

Quan es qualifica per la ciutat o pel municipi (o per qualsevol nivell inferior al nivell especificat en la sec. 1.a., citada més amunt), empreu l'encapçalament establert per a la ciutat o per a altre ens geogràfic, però torneu a formular l'encapçalament, tot tancant els seus elements integrants dins d'un mateix parèntesi, interposant una coma entre el nom bàsic i el nom de la jurisdicció més gran -que actua de qualificador-, i ometent finalment qualsevol altra informació addicional present en l'encapçalament establert. *Exemples:*

Forma de l'encapçalament per a una ciutat: Black Creek (Wisconsin : Poble)

Forma emprada com a qualificador: (Black Creek, Wisconsin)

Forma de l'encapçalament per a una ciutat: Roma (Itàlia)

Forma emprada com a qualificador: (Roma, Itàlia)

Forma de l'encapçalament per a una ciutat: Chicago (Illinois)

Forma emprada com a qualificador: (Chicago, Illinois)

Quan la jurisdicció que s'empra com a qualificador es troba ella mateixa qualificada per un terme que designa la classe de jurisdicció, ometeu aquest últim qualificador i, si cal, torneu a formular el nom resultant de la mateixa manera descrita per a les ciutats.

Exemples:

Forma de l'encapçalament per a les jurisdiccions: Washington (Estat)

Forma emprada com a qualificador: (Washington)

Forma de l'encapçalament per a les jurisdiccions: Micronèsia (Estats Federats)

Forma emprada com a qualificador: (Micronèsia)

Forma de l'encapçalament per a les jurisdiccions: Arequipa (Perú : Departament)

Forma emprada com a qualificador: (Arequipa, Perú)

Abreviatures. Malgrat que en la redacció dels encapçalaments dels LCSH es fan servir una sèrie d'abreviatures per a les divisions políticoadministratives de primer ordre, quan aquests encapçalaments s'estableixen en els fitxers d'autoritats no s'empra l'abreviatura, sinó que s'escriu tot el nom sencer, vegeu p. 9-12 d'aquesta

concreció, 23.4, p.1 de les *Concrecions a les AACR2 (Part II)*, i l'apartat **B.11** de les *Concrecions a RDA*.

2. ENS GEOGRÀFICS UBICATS EN UNA ÚNICA JURISDICCIÓ

a. Regla general.

Qualifiqueu l'ens geogràfic pel nom de la jurisdicció on es troba ubicat, i redacteu el qualificador d'acord amb les directrius generals exposades més amunt. *Exemples:*

151 ## \$aSau, Pantà de (Catalunya)

(Font: GEC)

151 ## \$aColumbia Dam (Nova Jersey)

(Font: GNIS)

151 ## \$aGran Barrera de Queensland (Queensland)

(Font: GEC)

151 ## \$aSaint Helens, Mount (Washington)

(Font: índex Atles universal)

151 ## \$aTaunus (Alemanya)

(Font: GEC)

151 ## \$aChangbai Shan (Corea)

(Font: verso mapa, p. 232 B-C 1, Atles universal)

*Nota: Empreu **Corea** per a qualificar tots els ens geogràfics ubicats a Corea, tant se val si pertanyen a Corea del Nord, a Corea del Sud, o a ambdós països alhora.*

151 ## \$aValdai, Turons de (Rússia)

(Font: índex Atles universal)

151 ## \$aLake District (Anglaterra)

(Font: Britannica Micro)

151 ## \$aCairngorms Mountains (Escòcia)

(Font: índex Atles universal)

b. Conflictes.

Si existeixen dos o més ens geogràfics amb el mateix nom en la mateixa jurisdicció, redacteu un qualificador distintiu d'acord amb la següent metodologia:

1) Ens geogràfics del mateix tipus.

Afegiu al qualificador el nom de la següent jurisdicció més petita (comarca, comtat, departament, província, etc.). *Exemples:*

151 ## \$aPelikan Lake (Otter Tail County, Minnesota)

151 ## \$aPelikan Lake (Saint Louis County, Minnesota)

(Font: índex Atles universal; GNIS)

151 ## \$aBlackwater (Essex, Anglaterra : Curs d'aigua)

151 ## \$aBlackwater (Hampshire i Berkshire, Anglaterra : Curs d'aigua)

(Font: índex Atles universal; Columbia gaz)

2) Ens geogràfics de diferents tipus.

Afegiu al qualificador un terme genèric redactat en català, per a designar el tipus d'ens geogràfic. Dins del parèntesi, separeu aquest terme genèric del nom geogràfic per mitjà d'un espai, dos punts, i un altre espai. *Exemple:*

151 ## \$aCold Lake (Alberta : Llac)

(Font: índex Atles universal)

[Cal afegir aquesta designació perquè a Alberta també existeix una ciutat que es diu Cold Lake, l'encapçalament de la qual és Cold Lake (Alberta)]

Nota: Proporcioneu informació relativa a aquests conflictes en els camps 670, per tal de justificar l'addició del nom o termes afegits en els qualificadors.

La terminologia per a designar el terme genèric del qualificador s'extreu de la definició trobada en les obres de referència prescriptives; no obstant això, s'evitaran els termes massa generals com "Sistema muntanyós" i es donarà preferència a un altre més concret (normalment també citat en el mateix article de l'obra de referència) com per exemple "Serralada", vegeu les p. 13-14 d'aquesta concreció per a la llista de qualificadors d'accidents geogràfics més freqüents.

c. Ens geogràfics ubicats en les ciutats.

Nota: No empreu els noms dels municipis (townships) dels Estats Units d'Amèrica com a qualificador. En lloc d'això, qualifiqueu per la ciutat, poble específic, etc., ubicat en el municipi.

1) Parcs i jardins.

Qualifiqueu pel nom de la ciutat, redactant el qualificador d'acord amb les directrius generals especificades més amunt. *Exemples:*

151 ## \$aCentral Park (Nova York, Nova York)

151 ## \$aJardins des Tuileries (París, França)

2) Carrers i carreteres, i altres estructures construïdes per la mà de l'home.

Qualifiqueu pel nom de la ciutat. Vegeu CARRERS i CARRETERES: CM-086, sec. 2.b.

3) Jaciments arqueològics.

Qualifiqueu pel nom de la ciutat o municipi.

4) Accidents geogràfics.

No qualifiqueu els llacs, turons, etc. ubicats en les ciutats pel nom de la ciutat, excepte quan es tracti de resoldre un conflicte. Qualifiqueu pel nom de la jurisdicció més gran, d'acord amb les regles generals per a la qualificació d'ens geogràfics ubicats totalment en una única jurisdicció.

5) Edificis i estructures.

Vegeu EDIFICIS I ALTRES ESTRUCTURES. CM-087.

d. Ens geogràfics ubicats en illes.

1) Illes establertes com a encapçalaments de nom sense qualificadors.

Qualifiqueu un ens geogràfic dins una illa pel nom de l'illa on es troba ubicat.

<u>Illa</u>	<u>Ens geogràfic dins l'illa</u>
Taiwan	Tanshui (Taiwan : Curs d'aigua)
	(Font.: índex Atles universal)
Grenlàndia	Disko Bugt (Grenlàndia)

(Font: índex Atles universal; bugt = badia, p. 382)

2) Illes establertes com a encapçalaments de nom o com a encapçalaments de matèria amb qualificadors per a les jurisdiccions més grans.

Qualifiqueu l'ens geogràfic dins l'illa pel nom de la jurisdicció més gran i no pel nom de l'illa.

<u>Illa</u>	<u>Ens geogràfic dins l'illa</u>
Sicília (Itàlia)	Etna (Itàlia : Volcà) (segons l'Atles universal, Etna també pot ser un riu de Noruega)
Creta (Grècia)	Faistos (Grècia: Jaciment arqueològic)

*Excepció: Useu el nom específic de l'illa quan calgui per a resoldre conflictes.
Exemple:*

151 ## \$aKailua (Oahu, Hawaii : Badia)

151 ## \$aKailua (Hawaii, Hawaii : Badia)

(Font: índex Atles universal)

[Cal afegir la designació "badia" perquè "Kailua" també és una ciutat]

3) Ens geogràfics dins illes que abasten més d'una jurisdicció.

Qualifiqueu l'ens geogràfic dins l'illa pel nom de la jurisdicció en la qual l'ens geogràfic es troba ubicat. Per exemple, empreu el qualificador **(Haití)** i no **(Hispaniola)** per a un ens geogràfic ubicat a Haití.

3. ENS GEOGRÀFICS UBICATS EN DUES JURISDICCIONS

Qualifiqueu pels noms de les dues jurisdiccions en les quals l'ens geogràfic es troba ubicat, tot redactant el qualificador d'acord amb les directrius generals exposades més amunt.

Per regla general, col·loqueu els noms de les dues jurisdiccions per ordre alfabètic. No obstant això, si l'ens geogràfic es troba principalment ubicat en una de les dues jurisdiccions, col·loqueu al davant el nom de la jurisdicció on l'ens geogràfic es troba principalment ubicat.

Exemples:

151 ## \$aSomport (França i Aragó)

(Font: GEC)

151 ## \$aChesapeake, Badia de (Maryland i Virgínia)

(Font: GEC)

151 ## \$aBull Shoals Lake (Arkansas i Montana)

(Font: índex Atles universal)

151 ## \$aWhite Mountains (Nou Hampshire i Maine)

(Font: GEC)

4. ENS GEOGRÀFICS UBICATS EN MÉS DE DUES JURISDICCIONS

No empreu qualificador a menys que calgui per a distingir dos ens geogràfics amb el mateix nom o per a clarificar un terme ambigu. *Exemples:*

151 ## \$aEufrates (Curs d'aigua)*

(Font: GEC)

151 ## \$aOrient Mitjà

Font: GEC (Orient: Pròxim Orient; Orient Mitjà.)

En el llenguatge periodístic hom acostuma, però, a fer equivaler els dos termes, amb preferència pel terme d'Orient Mitjà)

151 ## \$aMediterrània, Mar

(Font: GEC)

151 ## \$aAtles (Serralada)

(Font: GEC)

151 ## \$aHudson, Badia de

(Font: GEC)

151 ## \$aGreat Dividing Range

(Font: GEC)

** Els rius, torrents, rieres, etc. duen sistemàticament el qualificador (Curs d'aigua) entre parèntesis.*

La qualificació per resoldre conflictes és un cas que es dona sovint amb els cursos d'aigua. Per a les directrius específiques aplicables a aquesta situació, vegeu CURSOS D'AIGUA: CM-078.

Masses d'aigua internacionals. No qualifiqueu les masses d'aigua que banyen dos o més països i que es troben obertes al mar, excepte si és per a resoldre un conflicte. Segons aquesta norma, un encapçalament com ara **Mànega (Mar)** (Font: GEC) o **Bering, Mar de** (Font: GEC) s'estableixen sense qualificadors.

Apliqueu les directrius estàndards per a la qualificació geogràfica -tal com es presenten en aquesta concreció i en la concreció CURSOS D'AIGUA: CM-078 a les masses d'aigua de terra endins com ara llacs o rius (associats amb conques hidrogràfiques, estuaris, etc.), i també a les masses d'aigua que banyen dos o més jurisdiccions per sota del nivell de país.

Divisions políticoadministratives de primer ordre dels països que constitueixen una excepció

Per tal de facilitar la consulta dels registres d'autoritat de matèria de la Library of Congress (LCSH), oferim a continuació una relació de les formes de qualificació emprades en aquests tipus de registres. Quan són abreviatures es dona l'equivalència amb el nom sencer. Cal precisar que, a diferència dels registres d'autoritat nord-americans, on s'empra l'abreviatura com a qualificador, en els nostres registres d'autoritat s'empra el nom sencer entre parèntesis. Vegeu sec. 1 a. (1) d'aquesta concreció.

*Forma de qualificació en anglès**Forma de qualificació en català**

** Les divisions de primer ordre que tenen una qualificació entre parèntesis, ex.: Malacca (Malàisia : Estat); Madrid (Comunitat autònoma); Nova York (Estat), supprimeixen aquesta qualificació quan aquestes mateixes divisions passen a fer de qualificador, ex.: (Malacca (Estat)); (Madrid); (Nova York).*

Austràlia

(A.C.T.)	(Territori de la Capital Australiana)
(N.S.W.)	(Nova Gal·les del Sud)
(N.T.)	(Territori del Nord)
(Qld.)	(Queensland)
(S. Aust.)	(Austràlia Meridional)
(Tas.)	(Tasmània)
(Vic.)	(Victòria)

(W.A.) (Austràlia Occidental)

Canadà

(Alta.)	(Alberta)
(B.C.)	(Colúmbia Britànica)
(Man.)	(Manitoba)
(N.B.)	(Nova Brunsvic)
(Nfld.)	(Terranova)
(N.L.)	(Terranova i Labrador)
(N.W.T.)	(Territoris del Nord-oest)
(N.S.)	(Nova Escòcia)
(Nunavut)	(Nunavut)
(Ont.)	(Ontario)
(P.E.I.)	(Illa del Príncep Eduard)
(Québec)	(Quebec)*
(Sask.)	(Saskatchewan)
(Yukon)	(Yukon)

* Com a divisió de primer ordre l'encapçalament és **Quebec (Província)**

Gran Bretanya

(England)	(Anglaterra)
(Northern Ireland)	(Irlanda del Nord)
(Scotland)	(Escòcia)
(Wales)	(Gal·les)

Malàisia

(Johor, Malaysia)	(Johor, Malàisia)
(Kedah, Malaysia)	(Kedah, Malàisia)
(Kelantan, Malaysia)	(Kelantan, Malàisia)
(Kuala Lumpur, Malaysia)	(Kuala Lumpur, Malàisia)
(Malacca, Malaysia)	(Malacca, Malàisia)*
(Negeri Sembilan, Malaysia)	(Negeri Sembilan, Malàisia)
(Pahang, Malaysia)	(Pahang, Malàisia)
(Perak, Malaysia)	(Perak, Malàisia)
(Perlis, Malaysia)	(Perlis, Malàisia)
(Pinang, Malaysia)	(Pinang, Malàisia)

(Sabah, Malaysia)	(Sabah, Malàisia)
(Sarawak, Malaysia)	(Sarawak, Malàisia)
(Selangor, Malaysia)	(Selangor, Malàisia)
(Terengganu, Malaysia)	(Terengganu, Malàisia)

* Com a divisió de primer ordre l'encapçalament és **Malacca (Estat)**

Estats Units d'Amèrica

(Ala.)	(Alabama)
(Alaska)	(Alaska)
(Ariz.)	(Arizona)
(Ark.)	(Arkansas)
(Calif.)	(Califòrnia)
(Colo.)	(Colorado)
(Conn.)	(Connecticut)
(Del.)	(Delaware)
(Fla.)	(Florida)
(Ga.)	(Geòrgia)
(Hawaii)	(Hawaii)
(Idaho)	(Idaho)
(Ill.)	(Illinois)

(Ind.)	(Indiana)
(Iowa)	(Iowa)
(Kan.)	(Kansas)
(Ky.)	(Kentucky)
(La.)	(Louisiana)
(Me.)	(Maine)
(Md.)	(Maryland)
(Mass.)	(Massachusetts)
(Mich.)	(Michigan)
(Minn.)	(Minnesota)
(Miss.)	(Mississipi)
(Mo.)	(Missouri)
(Mont.)	(Montana)
(Neb.)	(Nebraska)
(Nev.)	(Nevada)
(N.C.)	(Carolina del Nord)
(N.D.)	(Dakota del Nord)
(N.H.)	(Nou Hampshire)
(N.J.)	(Nova Jersey)
(N.M.)	(Nou Mèxic)

(N.Y.)	(Nova York)*
(Ohio)	(Ohio)
(Okla.)	(Oklahoma)
(Or.)	(Oregon)
(Pa.)	(Pennsilvània)
(R.I.)	(Rhode Island)
(S.C.)	(Carolina del Sud)
(S.D.)	(Dakota del Sud)
(Tenn.)	(Tennessee)
(Tex.)	(Texas)
(Utah)	(Utah)
(Vt.)	(Vermont)
(Va.)	(Virgínia)
(W. Va.)	(Virgínia de l'Oest)
(Wash.)	(Washington)**
(Wis.)	(Wisconsin)
(Wyo.)	(Wyoming)

* Com a divisió de primer ordre l'encapçalament és **Nova York (Estat)**.

** Com a divisió de primer ordre l'encapçalament és **Washington (Estat)**.

Altres jurisdiccions abreujades en anglès quan s'empren com a qualificadors

<u>Forma de qualificació en anglès</u>	<u>Forma de qualificació en català</u>
(N.Z.)	(Nova Zelanda)
(P.R.)	(Puerto Rico)
(U.S.)	(Estats Units d'Amèrica)

Nota: fins al 2013, les Illes Verges Britàniques i les Illes Verges Nord-mericanes es qualificaven com a (Illes Verges). Actualment s'empra la forma completa per qualificar-les, ex. (Illes Verges Britàniques); (Illes Verges Nord-mericanes).

Divisions políticoadministratives dels països que constitueixen una excepció

Ni al SHM, ni a les AACR2, ni a les RDA, no figura Espanya entre els països que es qualifiquen per una divisió políticoadministrativa de primer ordre inferior al nivell de país. La decisió d'emprar les comunitats autònomes per a l'Estat espanyol es troba recollida en les *Concrecions a les AACR2 (Part II), 23.4i a la Concrecions a RDA 16.2.2.9.2.*

<u>Divisió de primer ordre</u>	<u>Forma de qualificació</u>
Andalusia	(Andalusia)
Aragó	(Aragó)
Astúries	(Astúries)
Canàries	(Canàries)
Cantàbria	(Cantàbria)

Catalunya	(Catalunya)
Castella i Lleó	(Castella i Lleó)
Castella-la Manxa	(Castella-la Manxa)**
Ceuta	(Ceuta)
Extremadura	(Extremadura)
Illes Balears	(Illes Balears)*
Galícia	(Galícia)
Madrid (Comunitat autònoma)	(Madrid)
Melilla	(Melilla)
Múrcia (Comunitat autònoma)	(Múrcia)
Navarra	(Navarra)
País Basc	(País Basc)
País Valencià	(País Valencià)**
Rioja	(Rioja)

El motiu del canvi és que en el suplement de la GEC impresa s'ha substituït l'epígraf **Balears per l'epígraf **Illes Balears**.*

***Pel que fa a **Castella-la Manxa**, tant a la GEC com a l'Atlas universal, la lletra "l" de l'article "la" apareix en minúscula. El nom de **País Valencià** per a designar la Comunitat Valenciana també s'ha extret de la GEC.*

Llista dels qualificadors d'accidents geogràfics més freqüents.

Aigüamoll

Altiplà

Atol

Badia

Barranc

Bosc

Cala

Canal

Cap

Cascada

Cim

Coll

Congost

Costa

Cova

Curs d'aigua (per a rius, rieres, torrents, ràpids, etc.)

Deu

Desert

Dic

Dunes

Embassament

Escull

Estany

Estepa

Estret

Fiord

Font

Glacera

Golf

Mar

Illa

Illes

Istme

Llac

Massís

Muntanya

Oceà

Pic

Pantà

Penya-segat

Península

Platja

Plana

Planura

Pont

Presa

Ria

Serra

Serralada

Turó

Volcà